

Aan de heer D.M. van Weel
Minister
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Briefnummer
25-123502

Onderwerp
Reactie op aanvullingen in concept AMvB's
onder wetsvoorstellen Cbw en Wwke

Den Haag
28 augustus 2025

Telefoonnummer
+31703490347

E-Mail
gielens@vnoncw-mkb.nl

Geachte heer Van Weel,

VNO-NCW en MKB-Nederland maken graag gebruik van de gelegenheid te reageren op de aanvullende bevoegdheid van vakministers in de concept AMvB's onder de wetsvoorstellen Cyberbeveiligingswet (Cbw) en Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) ter implementatie van de Europese richtlijnen NIS2 en CER.

Op 30 juni jl. zijn de concept AMvB's aan de Tweede Kamer gestuurd. In de periode tussen de internetconsultatie van de AMvB's waar wij uitvoerig op hebben gereageerd en aanbieding aan de Tweede Kamer, zijn de AMvB's aangevuld met een interventiebevoegdheid van vakministers. Hiermee kunnen vakministers bij risico's voor de nationale veiligheid en in overeenstemming met de minister van JenV, aan bedrijven die onder de reikwijdte van de wetsvoorstellen vallen, de verplichting opleggen om producten of diensten van specifieke leveranciers te weren dan wel te verwijderen uit hun systemen / infrastructuur.

Deze aanvulling is zonder enige vorm van overleg en/of wederhoor met het georganiseerde bedrijfsleven tot stand gekomen. Op 17 juni jl. heeft hierover op DG-niveau een overleg plaatsgevonden tussen de NCTV, het ministerie van EZ en VNO-NCW en MKB-Nederland. Hierin is ons op hoofdlijnen de strekking en noodzaak van de bevoegdheid toegelicht, zonder dat wij zicht hadden op de AMvB-teksten rondom de interventiebevoegdheid.

VNO-NCW en MKB-Nederland hebben allereerst aangegeven dat bovenstaand proces niet strookt met de publiek-private samenwerking waarvoor wij staan. Daarnaast is opname van de bevoegdheid in de AMvB's onder de Cbw en Wwke een nationale kop op Europese regelgeving hetgeen strijdig is met het Hoofdpijnenakkoord 2024-28, en bovenal negatieve gevolgen heeft voor het investeringsklimaat en het gelijke speelveld in de EU.

In tweede instantie is door ons aangegeven dat wanneer de urgentie om deze interventiebevoegdheid in te regelen dusdanig groot is, er een zorgvuldig proces moet worden doorlopen mét het georganiseerde bedrijfsleven waarbij ook wordt gezien wat aanvullend nodig is om inzet van deze ingrijpende bevoegdheid zoveel als mogelijk te voorkómen.

Tot slot is aangegeven dat wanneer de overheid de beoogde bevoegdheid tóch nu in voorliggende wetsvoorstellen Cbw en Wwke wil opnemen, de bevoegdheid moet worden voorzien van de nodige wettelijke waarborgen en begrenzingen.

Voorts is afgesproken dat, ondanks dat de AMvB's binnen afzienbare tijd naar de Tweede Kamer worden gestuurd, betrokken partijen in de gelegenheid worden gesteld alsnog reactie in te sturen op de toegevoegde bevoegdheid in de AMvB's onder de Cbw en Wwke.

In de bijlage bij deze brief treft u onze uitgebreide reactie. Samengevat: Wij hebben zowel qua proces als op inhoud grote bezwaren tegen de wijze waarop de interventiebevoegdheid is opgenomen in de concept AMvB's. Indien de urgentie voor het inregelen van de interventiebevoegdheid door de overheid als dusdanig groot wordt gezien dat die nú via de Cbw en Wwke als **nationale kop** moet worden ingeregeld, verzoeken wij om de bevoegdheid te voorzien van de juiste wettelijke waarborgen en begrenzingen die op dit moment nagenoeg volledig ontbreken, namelijk:

- a. een wettelijke en juridische grondslag,
- b. een correcte ophanging van de bevoegdheid in de wetsvoorstellen, niet zijnde onder de zorgplicht van bedrijven maar onder handhaving,
- c. wettelijke verankering van het ultimatum remedium principe (*last resort*), en opname van processtappen om inzet van de bevoegdheid zoveel als mogelijk te voorkómen,
- d. scherpe wettelijke afbakening van de scope van de bevoegdheid (enkel bij risico's voor de nationale veiligheid, case by case) en de reikwijdte van de bevoegdheid (tot enkel bedrijfsactiviteiten die vallen onder de Cbw en/of Wwke),
- e. transparantie over het proces van mogelijke inzet van de bevoegdheid tot het uiteindelijke besluit, met nadrukkelijke vermelding van inhoudelijke betrokkenheid c.q. inbreng van de betreffende entiteit,
- f. wettelijke verankering dat inzet van de bevoegdheid niet mag leiden tot risico's voor de continuïteit van de essentiële/ belangrijke dienst(verlening),
- g. opname van onafhankelijk toezicht voorafgaande aan een aanwijzing tot uitfasering c.q. verwijdering, en evaluatie en monitoring nadien, en
- h. transparante en ruimhartige nadeelcompensatie.

Door het nagenoeg volledig ontbreken van bovengenoemde noodzakelijke waarborgen en begrenzingen, achten wij het risico op rechtsonzekerheid, willekeur, onvoorspelbaarheid en discontinuïteit van de essentiële/belangrijke diensten als reëel.

Uiteraard zijn wij bereid een nadere toelichting te geven op onze reactie. Hiervoor kunt u contact opnemen met Sabine Gielens, via gielens@vnoncw-mkb.nl.

Een kopie van deze brief zenden wij aan de heer V.P.G. Karremans, Minister van Economische Zaken en aan de leden van de vaste Kamercommissies Digitale Zaken en Justitie en Veiligheid.

Met vriendelijke groet,

Willemien Bosch
Directeur Beleid

Bijlage bij brief met reactie en vragen van VNO-NCW en MKB-Nederland op de interventiebevoegdheid van vakministers in de concept AMvB's onder het wetsvoorstel Cbw en Wwke.¹

1. Reactie op proces

Het proces van implementatie van de Europese richtlijnen NIS2 en CER in Nederlandse wetgeving is tot het moment van aanvulling van de bevoegdheid van vakministers, zorgvuldig en in goed overleg met het georganiseerde bedrijfsleven verlopen met begrip voor elkaars positie. Het op het laatste moment toevoegen van een bevoegdheid die zwaar ingrijpt op bedrijfsprocessen zonder enige vorm van overleg en/of wederhoor met het bedrijfsleven vooraf, betreuren wij ten zeerste en strookt niet met de publiek-private samenwerking waarvoor wij staan. De bevoegdheid stond niet in de geconsulteerde AMvB's, en de aanvulling in de MvT onder de Cbw - waarin staat dat de delegatiegrondslag in art. 21 de mogelijkheid biedt om te kunnen regelen dat de vakminister de verplichting kan opleggen aan entiteiten om in onderdelen van diens netwerk- en informatiesystemen bepaalde producten of diensten te weren - stond evenmin in de consultatieversie, en was ook géén onderdeel van de advisering van de Raad van State.

Ons is onduidelijk waarom dit niet eerder kenbaar is gemaakt. Temeer omdat de Kamermotie waarnaar wordt verwezen uit 2022 dateert.² Het gaat hier om een ingrijpende bevoegdheid met grote consequenties voor bedrijven en de economie. Juist voor dit soort zaken is het essentieel dat er vroegtijdig met het georganiseerde bedrijfsleven in overleg wordt getreden en nadrukkelijk naar hun zorgen over de continuïteit van hun processen en verwachte implicaties wordt geluisterd. Dit heeft niet plaatsgevonden waardoor wij nu geconfronteerd worden met teksten die reeds bij de Tweede Kamer liggen.

2. Reactie op inhoud

Wij hebben begrip voor de focus van de overheid én politiek op de nationale veiligheid. Ook wij staan voor borging van de nationale veiligheid. Tegelijkertijd zijn wij van mening dat een vergaande bevoegdheid als deze gepaard moet gaan met de juiste waarborgen en begrenzingen, op zowel proces als inhoud, en juist daar zijn – op basis van voorliggende Kamerstukken – grote zorgen over. Het risico van onvoldoende waarborgen en begrenzingen is rechtsonzekerheid, willekeur, onvoorspelbaarheid en discontinuïteit van de essentiële/ belangrijke diensten.

Hieronder worden de door ons noodzakelijk geachte waarborgen en begrenzingen uiteengezet die op dit moment nagenoeg volledig ontbreken en toegevoegd dienen te worden:

a. Wettelijke en juridische grondslag van de bevoegdheid

Een bevoegdheid van vakministers die ingrijpt op bedrijfsprocessen moet naar onze mening op een zo hoog mogelijk wettelijk niveau worden verankerd zodat de bevoegdheid voldoende wordt geclausuleerd, er wordt aangesloten bij het primaat van de wetgever, en bedrijven rechtszekerheid wordt geboden. Hier wordt op dit moment niet aan voldaan. De bevoegdheid van vakministers is opgehangen aan een bijzin in artikel 21 vijfde lid van de Cbw en artikel 15 vierde lid van de Wwke, waarin staat dat er bij AMvB nadere regels kunnen worden gesteld over de zorgplicht maatregelen van entiteiten. De bevoegdheid van vakministers en reikwijdte staan vervolgens in de AMvB's. De bevoegdheid dient echter in de Cbw en Wwke zelf opgenomen te worden met uitwerking in de AMvB's.

Naast een wettelijke grondslag in formele zin, dient de bevoegdheid ook een duidelijke juridische grondslag te hebben. De juridische grondslag voor de bevoegdheid is ons niet

¹ Zie art. 18 Cbb en art. 13 Bwke.

² Kamerstukken II 2022/23, 36200 VII, nr. 62.

duidelijk. De bevoegdheid staat niet in de Europese richtlijnen NIS2 en/of CER en is daar ook niet uit af te leiden. Hiermee is de bevoegdheid naar onze mening een nationale kop op Europese regelgeving, hetgeen strijdig is met het Hoofdlijnenakkoord 2024-2028. Dit beeld wordt bevestigd door de Nota bij aanbidding van de AMvB's aan de Tweede Kamer waarin staat dat de "NIS2- en CER-richtlijn niet in de weg staan aan het regelen van deze bevoegdheid".³ Uit gesprekken met uw ministerie hebben wij opgemaakt dat de juridische grondslag wordt gezocht in een [uitspraak van de rechtbank in Rotterdam](#) uit 2023 in de zaak Odido NL Holding BV - Minister van EZ⁴. Hierbij wordt echter geen rekening gehouden met het feit dat er nog een hoger beroep loopt in bovengenoemde zaak. Daarnaast wordt de uitspraak verbreed naar alle bedrijven/organisaties onder de Cbw en Wwke (naar verwachting ong. 10.000 in Nederland) zonder dat daarbij op voorhand gekeken is naar de economische gevolgen want die zijn onevenredig groot. Tot slot vragen wij ons af of deze uitwerking in de geest van de NIS2 en CER-richtlijn is. Eén van de doelen achter de NIS2- en CER-richtlijn is namelijk minimumharmonisatie binnen de EU, en daarmee het creëren van een gelijk speelveld voor bedrijven en organisaties (level playing field). Wanneer individuele lidstaten toch aanvullende eisen en/of bevoegdheden gaan stellen, wordt hieraan voorbijgegaan.

➔ **Wanneer de bevoegdheid van vakministers toch in de Cbw en Wwke moet worden opgenomen ondanks dat dit naar onze mening geen onderdeel is van implementatie van de NIS2- en/of CER-richtlijn, verzoeken wij het volgende:**

- Veranker de bevoegdheid voor vakministers in de wetsvoorstellen zelf, voorzien van een duidelijke en sterke juridische grondslag en begrenzings, met verdere uitwerking in de AMvB's.
- Houd hierbij rekening met bestaande- en in ontwikkeling zijnde relevante sectorale wetgeving (zoals de Energiewet).
- Leg de aangevulde wetsvoorstellen nogmaals voor advies voor aan de Raad van State.

b. Correcte ophangings van de bevoegdheid in de wetsvoorstellen

Zoals bij punt a staat aangegeven, is de bevoegdheid van vakministers opgehangen aan artikel 21 van de Cbw en artikel 15 van de Wwke, waarin staat dat er bij AMvB nadere regels kunnen worden gesteld over de zorgplicht maatregelen van entiteiten. Wij vinden het onjuist dat een bevoegdheid om vanuit het rijk in te grijpen in de bedrijfsprocessen daar waar er risico's zijn voor de nationale veiligheid, als uitwerking en/of onderdeel wordt gezien van de zorgplicht van bedrijven. Er zit weliswaar samenhang tussen de zorgplicht en de bevoegdheid om instructies op te leggen, zeker wanneer de zorgplicht niet of niet voldoende wordt nageleefd, maar deze kunnen niet samen genomen worden. De zorgplicht rust bij bedrijven zélf; is continu en risico gebaseerd. De beoogde bevoegdheid van vakministers is een interventiebevoegdheid, bij dreiging/verhoogde risico's en/of wanneer bedrijven zelf niet voldoende kunnen of willen handelen.

➔ **Wij verzoeken het volgende:** Neem de bevoegdheid voor vakministers op in een separaat artikel in de Cbw en Wwke, onder het hoofdstuk "Handhaving". Daarin staan ook de andere maatregelen die toezien op naleving van de zorgplicht, zoals het opleggen van een beveiligingsscan, een audit, bestuursdwang en een bestuurlijke boete.

c. Wettelijke verankering van het ultimatum remedium principe, en opname van processtappen om inzet van de bevoegdheid zoveel als mogelijk te voorkomen

De bevoegdheid dient pas te worden overwogen wanneer alle andere beheersmaatregelen niet of onvoldoende effectief werken om de risico's voor de nationale veiligheid te beheersen. Dit

³ Nota Min JenV, 19 juni 2025, 6483304

⁴ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBROT:2023:10132>

staat weliswaar als zodanig in de Nota van toelichting (NvT), echter, dit is een dusdanig belangrijke randvoorwaarde c.q. begrenzing dat opname ervan in een NvT onvoldoende is. Daarnaast wordt in de AMvB's en NvT's voorbijgegaan aan het proces om inzet van de bevoegdheid zoveel als mogelijk te voorkomen. Dit begint bij goede informatievoorziening. Vanuit verschillende leden vernemen wij dat wanneer zij actief de overheid vragen naar risico's rondom bepaalde leveranciers, de overheid zeer terughoudend is in het delen van informatie op dit terrein. Vooral in het licht van de nu besproken bevoegdheid is deze opstelling niet langer houdbaar. Om bedrijven in staat te stellen hun verantwoordelijkheid te nemen dienen ze vanuit de overheid voorzien te worden van (inlichtingen)informatie over landen met een cyberoffensief programma / statelijke dreigingen. Op basis van algemene informatie kunnen bedrijven geen gedegen risicoanalyses rondom hun leveranciersketen uitvoeren en niet de juiste maatregelen treffen c.q. afwegingen maken. Hiermee wordt de kans tot ingrijpen door de overheid groter waardoor het in principe geen *last resort* bevoegdheid meer is.

Tot slot gaan wij ervan uit dat bij mogelijke signalen/ eerste vermoedens van (verhoogde) risico's voor de nationale veiligheid, in een vroegtijdig stadium overleg plaatsvindt met betrokken bedrijven. Op basis daarvan kan bezien worden welke (aanvullende) maatregelen mogelijk zijn om de risico's zoveel als mogelijk te beheersen en een evt. aanwijzing zoveel als mogelijk te voorkomen.

➔ **Wij verzoeken het volgende:**

- Neem in de bij punt a gewenste wetsartikelen op dat de bevoegdheid uitsluitend mag worden ingezet wanneer álle andere beheersmaatregelen zijn uitgeput c.q. niet voldoende werken om de risico's voor de nationale veiligheid te beheersen.
- Neem in de AMvB's de verantwoordelijkheid van de overheid op dat zij betrokken bedrijven structureel voorziet van (inlichtingen)informatie op het gebied van (leveranciers uit) landen met een offensief cyberprogramma zodat bedrijven die informatie tijdig kunnen betrekken bij de risicoanalyses en afwegingen.
- Neem in de AMvB's op dat bij mogelijke signalen/ eerste vermoedens van risico's voor de nationale veiligheid, er te allen tijde vroegtijdig overleg met bedrijven plaatsvindt om te bezien waar evt. aanvullende beheersmaatregelen mogelijk zijn.
- Werk het proces voorafgaande aan inzet van de bevoegdheid nader uit in beleid, in samenwerking met het georganiseerde bedrijfsleven.

d. Scherpe wettelijke afbakening van de scope en reikwijdte van de bevoegdheid

De omstandigheden waarin gebruik kan/mag worden gemaakt van de *last resort* bevoegdheid van vakministers, als ook de reikwijdte van de bevoegdheid moeten scherp afgebakend zijn. De scope betreft volgens de AMvB's risico's voor de nationale veiligheid. Echter, in de NvT onder de Cbb staat ook dat het gaat om 'het in stand houden van economisch belangrijke functies'. Dit laatste is te breed ten opzichte van de scope in de AMvB's en dient ofwel verwijderd te worden of expliciet gekoppeld te worden aan nationale veiligheid. Bij de reikwijdte is de vraag tot hoever de bevoegdheid reikt in de bedrijfsprocessen van betrokken bedrijven. De reikwijdte van de bevoegdheid dient zich allereerst te beperken tot de bedrijfsactiviteiten die vallen onder de Cbw en/of Wwke, en niet tot álle bedrijfsactiviteiten of onderdelen van de entiteiten. Deze afbakening ontbreekt in de AMvB's en NvT's. Daarnaast moet duidelijk worden toegelicht dat inzet van de bevoegdheid case by case wordt bezien, ofwel per entiteit. Er moet dus per keer worden afgewogen wat het risico is voor de dienstverlening, of aanvullende beheersmaatregelen mogelijke en afdoende zijn, of dat verwijdering/uitfasering de enige optie is om de risico's voor de nationale veiligheid te beheersen.

De reikwijdte van de bevoegdheid dient beperkt te worden tot producten/diensten in die kritieke onderdelen of infrastructuur waarvan misbruik kan leiden tot een incident die de nationale veiligheid raakt. Dit staat weliswaar als zodanig in de NvT's, echter, hetgeen ontbreekt is dat voor de exacte invulling van wat onder kritieke onderdelen of infrastructuur valt, overleg met

betrokken bedrijven noodzakelijk is. De overheid kan dit niet eigenstandig bepalen daar het geen zicht heeft op de bedrijfsprocessen, afhankelijkheden etc.

Tot slot is de vraag op welk niveau van producten en diensten de bevoegdheid reikt. Gaat het om zelfstandig functionerende systeemelementen of diensten, of kan het ook gaan over in veel producten gebruikte componenten zoals bv. chips? Indien het ook gaat om componenten zoals chips, is het de vraag of met voldoende zekerheid vastgesteld kan worden of deze in de gebruikte producten en diensten zit.

→ **Wij verzoeken het volgende:**

- Neem bij de punt a gewenste wetsartikelen expliciet de scope-afbakening van de bevoegdheid op, namelijk enkel en alleen bij risico's voor de nationale veiligheid en op basis van een case by case benadering.
- Neem in de bij punt a gewenste wetsartikelen op dat de bevoegdheid alleen strekt tot de bedrijfsactiviteiten die vallen onder de reikwijdte van de Cbw en/of Wwke.
- Voeg in de AMvB's toe dat het bepalen van wat kritieke onderdelen zijn, in overleg gaat met betrokken bedrijven.
- Verduidelijk in de AMvB's tot op welk niveau van producten en diensten de bevoegdheid reikt.

e. *Transparantie over het proces van mogelijke inzet van de bevoegdheid tot het uiteindelijke besluit, met nadrukkelijke vermelding van betrokkenheid c.q. inbreng van de betreffende entiteit*

Het proces waarop mogelijk tot inzet van bevoegdheid wordt gekomen tot aan de uiteindelijke aanwijzing tot verwijdering dan wel uitfasering van producten/diensten, dient transparant, voorspelbaar én uitlegbaar te zijn, richting zowel het bedrijf dat een verplichting krijgt opgelegd als de leverancier. Op basis van voorliggende tekst is dit niet het geval. Dit blijkt onder meer uit het volgende:

- Het is niet duidelijk wanneer c.q. op basis waarvan wordt overgegaan tot de stap om te beoordelen in hoeverre er gebruik moet worden gemaakt van de bevoegdheid door vakministers. Kan dit bv. al op basis van berichtgeving in de media?
- Voor de beoordeling of van de bevoegdheid gebruik moet worden gemaakt, staan in de AMvB's een aantal vragen uiteengezet. Hetgeen hier qua processtap volledig ontbreekt is het noodzakelijke overleg met het betrokken bedrijf(ven). Hun (technische) kennis/inbreng is essentieel bij de totstandkoming van een inhoudelijke beoordeling. Denk hierbij aan kennis over de door hen gebruikte systemen/infrastructuur, duiding van de impact van evt. misbruik van bedoelde producten of diensten, duiding van de impact van een evt. aanwijzing op de continuïteit van de dienstverlening, kennis over de beschikbaarheid van alternatieve producten of diensten etc. Zonder het inbouwen van overleg met betrokken bedrijf(ven), is het risico van een ineffectieve en/of onevenredige aanwijzing zeer reëel.
- Bij de beoordeling ontbreekt het criterium dat wordt gekeken naar de impact op bestaande economische processen, het investeringsklimaat en het gelijke speelveld binnen de EU.
- Het is onduidelijk in hoeverre andere overheidsinstanties, zoals de toezichthouder onder de Cbw en/of Wwke, betrokken wordt bij de beoordeling.
- Het is niet helder of de uiteindelijke inhoudelijke beoordeling en onderliggende afwegingen, ofwel de bewijslast, (vertrouwelijk) worden gedeeld met het betrokken bedrijf. Het delen hiervan is van belang om betrokken befrijven in staat te stellen zélf (aanvullend) een risicoanalyse uit te voeren, te bezien of er wellicht nog wél beheersmaatregelen mogelijk zijn om de risico's te mitigeren, als ook om zich bij een evt. bezwaar of beroep te kunnen verweren.
- Tot slot, het is evenmin helder of de beoordeling wordt gedeeld met de leverancier in kwestie en of er mogelijkheid bestaat om tegen het besluit bezwaar te maken.

→ **Wij verzoeken het volgende:** Neem in de AMvB's het volgende op:

- Wanneer gebruik wordt gemaakt van de beoordeling tot inzet van de bevoegdheid.
- Expliciete betrokkenheid van/ overleg met betrokken bedrijf(ven) bij de inhoudelijke beoordeling.
- Het criterium dat bij de inhoudelijke beoordeling de impact op bestaande economische processen, het investeringsklimaat en het gelijke speelveld binnen de EU in ogenschouw genomen worden.
- Duidelijkheid over de rol van de toezichthouder onder de Cbw en/of Wwke bij de beoordeling.
- Dat de inhoudelijke beoordeling gedeeld wordt met het betrokken bedrijf(ven) voor o.a. gebruik bij bezwaar of beroep.
- Maak helder wat de positie is van de betrokken toeleverancier; of zij tegen het besluit in bezwaar of beroep kunnen gaan.

f. Wettelijke verankering dat een aanwijzing tot uitfasering c.q. verwijdering niet tot risico's voor de continuïteit van de essentiële/ belangrijke dienst(verlening) mag leiden

Een aanwijzing tot verwijdering dan wel uitfasering mag niet leiden tot risico's voor de continuïteit van de essentiële/ belangrijke of kritieke dienst(verlening). In de NvT's staat weliswaar dat bij het bepalen van de termijn waarin bedrijven de bedoelde producten of diensten moeten verwijderen rekening wordt gehouden met de continuïteit van de dienstverlening. Het niet in gevaar brengen van de continuïteit van de dienstverlening is voor VNO-NCW en MKB-Nederland en haar leden echter een dusdanig zwaarwegend uitgangspunt dat wij het opnemen ervan in een NvT onvoldoende achten.

Daarnaast pleiten wij ervoor om toe te voegen dat er gegronde redenen kunnen zijn dat betrokken bedrijf(ven) de gestelde termijn toch niet halen. Gegronde redenen zijn bv. technische redenen (het niet tijdig kunnen inkopen van vervangende andere producten of diensten door bv. aanbestedingsprocedures die gevolgd moet worden, of doordat het aanbod van alternatieven beperkt is c.q. langere wachttijden zijn) of personele redenen (het hebben van onvoldoende personele capaciteit om de beoogde migratie door te voeren).

→ **Wij verzoeken het volgende:**

- Veranker in de bij punt a gewenste wetsartikelen het uitgangspunt dat de continuïteit van de essentiële/ belangrijke of kritieke dienst(verlening) niet in gevaar mag komen.
- Neem in de AMvB's gegronde redenen op (niet-limitatief) voor het niet kunnen behalen van de termijn waarbinnen de producten of diensten dienen te zijn uitgefaseerd dan wel verwijderd, waaronder bovengenoemde technische en personele redenen.

g. Opname van onafhankelijk toezicht voorafgaande aan een aanwijzing tot uitfasering c.q. verwijdering, en evaluatie en monitoring nadien

Een bevoegdheid die ingrijpt op de bedrijfsprocessen, moet gepaard gaan met een toezicht, evaluatie en monitoring. Wie toetst of een evt. aanwijzing tot uitfasering of verwijdering van diensten of producten rechtvaardig en proportioneel is? Welke lessen kunnen er nadien uit getrokken worden? Hoe wordt gemonitord of de aanwijzing noodzakelijk blijft, of op enig moment (deels) kan worden ingetrokken? Hierover lezen wij niets in de AMvB's en/of NvT's.

→ **Wij verzoeken het volgende:** Voorzie de bevoegdheid van vakministers van onafhankelijk toezicht, en neem in de AMvB's en/of NvT's een evaluatie- en monitoringsproces op.

h. Transparante en ruimhartige nadeelcompensatie

De NvT's geven aan dat bedrijven een aanvraag voor nadeelcompensatie kunnen indienen. Het proces van nadeelcompensatie is echter niet transparant. Daarnaast gaan wij ervan uit dat het gaat om een ruimhartige compensatie zonder dat daarbij een (hoge) kostendrempel wordt gehanteerd.

- ➔ **Wij verzoeken het volgende:** Neem in de AMvB's of NvT's het proces rondom nadeelcompensatie op, incl. dat er geen (hoge) kostendrempel wordt gehanteerd.

3. Openstaande vragen

- a. Hoe verhoudt de bevoegdheid van vakministers zich tot het voornemen van het demissionaire kabinet om ABRO (Algemene Beveiligingseisen voor Rijksoverheidsopdrachten) op termijn ook van toepassing te verklaren op vitale sectoren? Doel van ABRO is onder meer het mitigeren van risico's in relatie tot nationale veiligheid bij inkoop van diensten en/of producten. Wanneer opdrachtnemers niet voldoen aan de eisen, krijgen zij van het Nationaal Bureau Industrieveiligheid (NBIV) geen ABRO-verklaring en kan de opdracht geen doorgang vinden. Maakt introductie van ABRO voor vitale sectoren de bevoegdheid van vakministers niet overbodig? Overigens is ons niet duidelijk op welke juridische grond ABRO van toepassing kan worden verklaard op vitale sectoren. Ook daar zouden we graag meer informatie over willen ontvangen.
- b. Kunnen aanbesteding plichtige sectoren bij een aanwijzing tot verwijderen dan wel uitfasen een sneller inkooptraject doorlopen? Wij verzoeken dat de mogelijkheden hiertoe op korte termijn worden verkend.
- c. In de NvT staat bij eigendomsregulering het volgende: "Bij een beschikking op basis van artikel 18, eerste lid, Cbb is sprake van regulering van eigendom en geen (de facto) onteigening: het leidt immers niet tot verlies van eigendom dan wel dat de beschikking over het eigendom verloren gaat. De producten en diensten waarop de beschikking betrekking heeft behouden waarde, blijven eigendom van de entiteit en kunnen door haar te gelde worden gemaakt." Dit heeft impact op de nadeelcompensatie. Het 'te gelde' kunnen maken van het eigendom dat niet meer mag worden gebruikt na een verbod, zal fors aan waarde verliezen als al besloten wordt tot verkoop. Wordt dat verlies aan waarde meegewogen bij berekening van de nadeelcompensatie?